

Výsledek Mnichovské konference pro bezpečnost? „Globální pořádek v čele s USA skončil. A nevrátí se.“

- CZ24 News | 18. února 2020

EU: Mnichovská konference pro bezpečnost letos probíhá v přísném souladu s negativními stereotypy o Američanech. S jistou nadsázkou je to stereotyp kovboje, který se neumí chovat, na jednáních si dává nohy na stůl, aktivně žertuje na pohřbech a jako hlavní argument ve sporech používá oblíbenou zbraň.

Zdůrazníme, že je to samozřejmě nadsázka, a že se podobné stereotypy dají použít na každý národ, avšak existuje zde jistá nuance: v Mnichově promluvil právě takový kovboj – bývalý šéf CIA a nynější ministr zahraničí USA Mike Pompeo. Pro úplnost hlavě americké diplomacie chyběl jen kovbojský klobouk, kozačky s ostruhami a panák whisky. Ministrův elegantní oblek tak ostře kontrastoval s jeho rétorikou.

Ve skutečnosti se Pompeo usmíval, oplýval optimismem a žertoval na pohřbu, jelikož oficiálním tématem a hlavním motivem Mnichovské konference pro bezpečnost 2020 byla Nezápadnost (Westlessness).

Internacionální (tedy americko-evropský) tým analytiků konference poukázal ve své speciální zprávě, zveřejněné před jejím zahájením a mající za úkol určit tón a úkoly konference, na to, že kolektivní Západ ztratil svůj vliv, přichází o svoji identitu, své společné hodnoty, a vůbec, že je na čase zamyslet se nad tím, jaký bude svět, v kterém bude kolektivní úloha Západu mnohem menší, a to dokonce i ve srovnání s dneškem.

A nyní přichází na scénu konference, věnované v podstatě krizi západní ideologie, západních hodnot, západních aliancí a úpadku západně centristického světa, ministr zahraničí USA a odvážně prohlašuje, že „Západ vítězí“.

Zpravodajská agentura France Presse si vyložila postoj hlavy washingtonské diplomacie následovně: „Ministr zahraničí USA **Mike Pompeo** v sobotu odmítl evropský pesimismus ohledně ústupu Washingtonu z globální arény a prohlásil, že zprávy o smrti transatlantické aliance byly „velmi přehnané“.“

„Západ vítězí a vítězíme společně,“ prohlásil Pompeo na bezpečnostní konferenci a dodal: „S potěšením vás informuji, že zprávy o smrti transatlantické aliance jsou velmi přehnané,“ řekl a parafrázoval tím známý citát z Marka Twaina. Také zdůraznil potřebu spolupracovat proti hrozbám pramenícím z územních ambic Ruska, stupňování čínské vojenské síly v Jihočínském moři a iránských „teroristických kampaní“ v podobě konfliktů na Blízkém východě.

Nejvtipnějším na tomto výroku bývalého šéfa CIA ale není jeho faktická nepřesnost, kterou lze snadno spatřit, když se podíváme na výsledky amerického úsilí vůči Sýrii, Severní Koreji, Krymu a dokonce Íránu. Nejvtipnější je to, že nespokojenost Evropské unie a konstatování smrti kolektivního Západu vůbec nespočívá s těmi obviněními, na které se pokouší odpovědět Pompeo.

Německý prezident Steinmeier (kterého nemůžeme podezírat z citování tezí ruské

propagandy) zformuloval problém tímto způsobem (citace z CNBC):

„Náš nejbližší spojenec, USA, odmítá při nynější (prezidentské, pozn. red.) administrativě samotnou myšlenku mezinárodního společenství,“ prohlásil. „Opět velká, ale na úkor sousedů a partnerů,“ dodal Steinmeier, aniž by vyslovil Trumpovo jméno, ale odkazoval na heslo jeho volební kampaně: „Udělejme Ameriku opět velkou.“

Tento Steinmeierův postoj si vyžaduje překlad z diplomatické němčiny do pragmatické ruštiny: USA byly dříve velké díky ostatnímu světu, Evropa měla spolu s USA z tohoto světa s jedním pólem (nebo dvěma póly v době studené války) jisté bonusy a nyní to vypadá, že se její vlastní zaoceánští partneři pokoušejí okrást Evropu spolu s ostatním světem. Proto v Berlíně a Paříži vzniká přirozená otázka: „Nač potřebujeme Západ, ve kterém se nás USA snaží okrást?“ Odpověď je jasná: takový „kolektivní Západ“ není potřeba a můžeme klidně naříkat, že to dříve bylo lepší, avšak staré časy se vrátit nedají.

Americký politolog a zakladatel velké světové politické poradenské společnosti Eurasia Group, Ian Bremmer, který byl přítomen na konferenci, shrnul své dojmy z konference v lakonickém tweetu: „Globální pořádek v čele s USA skončil. A nevrátí se.“

Dá se, samozřejmě, podle vzoru evropských optimistů, kteří očekávají změny v politice Washingtonu, říci, že nynější situace souvisí s unikátními představami Trumpovy administrativy o tom, co je možné, přípustné a žádoucí v mezinárodních vztazích a ve vztazích s EU nebo Velkou Británií.

Avšak problém ve vztazích mezi Washingtonem a Berlínem a Washingtonem a Paříží nespočívá v Trumpovi a jeho administrativě, ale v tom, že možnosti USA v řešení jejich problémů na úkor zemí, jež jsou „mimo kolektivní Západ“, prudce klesly. Kdežto strukturální ekonomické problémy samotných USA (například dvojí schodek, obchodní bilance a rozpočet, který tolik znepokojuje amerického prezidenta) nezmizely, ale prohloubily se.

A proto nejsou pokusy Washingtonu přinutit EU platit ročně přibližně 370-380 miliard dolarů na NATO (tedy fakticky na americkou armádu) podmíněny náhlou chamtivostí, ale tím, že z hlediska Washingtonu to je to nejlepší východisko ze situace.

Analogickou logiku lze spatřit i v obchodních válkách se samotnou EU a v pokusech Trumpa „příškrtit“ evropský koncern Airbus, nebo ve vyhrožování tarify (v podstatě sankcemi) proti německým výrobcům automobilů. Nejde zde o náhlý ekonomický jingoism, ale o drsnou ekonomickou nutnost zachránit vlastní ekonomiku, pro kterou je Trump připraven vést (zatím ekonomické) války jak s Pekingem, tak i s Brusel. Právě kvůli tomu se již nevrátí útulný svět s centrem v Americe, po kterém se tolik stýská Evropanům v Mnichově.

V tomto kontextu začínají lídři EU jinak hodnotit dva závažné faktory ovlivňující zahraničí politiku: „euroatlantickou solidaritu“ a „ekonomickou účelnost.“ Solidarita s Washingtonem má stále nižší cenu, kdežto úloha sobeckých ekonomických zájmů roste. Právě v tomto kontextu stojí za to vyložit prohlášení Emmanuela Macrona o vztazích s Ruskem:

„Nahromadily se nám zmrazené konflikty, systém nedůvěry, konflikty v kybernetické bezpečnosti, sankce, které v Rusku absolutně nic nezměnily. Nenavrhuji jejich zrušení, jenom konstatuji. Naše sankce a protisankce přišly Evropany stejně draho jako Rusko, a to kvůli výsledku, který není moc pozitivní,“ řekl Macron.

K normalizaci vztahů máme ještě hodně daleko. Evropa je dnes schopná pouze pokusů hájit své nejzákladnější zájmy. EU odmítá, například, blokovat Nord Stream 2, chystá daň z činnosti amerických internetových společností v EU, demonstruje ochotu spolupracovat s Huawei

(společnost, proti níž jsou zavedeny americké sankce, a na kterou v Mnichově osobně nadával Pompeo) v případě, že se Američani přece jen pokusí „přiškrtnit“ Airbus anebo evropské automobilové koncerny. Berlín a Paříž zatím nestačí síly a vůle na politická gesta a prosazování své politiky za hranicemi EU.

Avšak evropské pokusy o odtržení se od Washingtonu a vydání se vlastní cestou budou, nehledě na všechny problémy, chyby, komplikace a rizika, pokračovat. Ten stejný Ian Bremmer správně poznamenal, že „dokonce pokus o vlastní „třetí cestu“ v bezpečnosti a dalších otázkách je pro Evropu velmi důležitý: „A to (také proto, pozn. red.), aby dokázali světu, že se Evropa nezúčastní války mezi USA a Čínou, a aby si dokázala, že má stále ještě význam.“

Má Evropa význam? Včerejší axiom světové politiky se nepozorovaně změnil v otázku, což je pro Evropu velmi nepříjemné emocionální zjištění. O to zajímavější bude sledovat pátrání po odpovědi na tuto otázku. Soudě podle prvních, velmi nesmělých a místy neohrabaných aktivit těch evropských lídrů, kteří hájí aspoň minimální evropskou samostatnost, „pochmurný německý génus“ a „ostrý galský smysl“, o kterých psal ruský básník, napovídá, že pátrat po klíčích k evropské svobodě se dá v Pekingu a samozřejmě i v Moskvě.